

**ЗА ДВЕТЕ ЩАСТЛИВИ
ПЕТАЧЕТА
ГРУЗИНСКА ПРИКАЗКА**

Превод от руски: Иван Троянски, 1976

chitanka.info

Живее един сиромах. Толкова беден бил, че жена му и децата му можели само да мечтаят за парче хляб. Вдигнал се веднъж сиромахът, простил се със семейството си и тръгнал да търси работа.

Дълго скитал, дълго търсил работа и на края се ценил за ратай при един търговец за двадесет рубли на година.

Търговецът много обикнал ратая за усърдието и честността му. Изслужил ратаят една година и казал:

— Плати ми, господарю, вече година как ти работя, трябва да помисля и за семейството си, в голяма немотия го оставих.

Досвидели се двадесетте рубли на търговеца и той рекъл:

— Какво да ти дам? Двадесет рубли според уговорката или две щастливи петачета?

Ратаят помислил и отговорил:

— По-добре ми дай две щастливи петачета.

Търговецът казал:

— Сега заминавам по търговия, ще мина и през твоя край и ще занеса двете петачета на семейството ти.

Ратаят се съгласил и изпратил по търговеца двете петачета, а сам останал да работи още една година.

Търговецът тръгнал на път. Гледа — в един град продават една котка.

— Котка за две петачета — викат, — котка за две петачета!

Търговецът решил да купи котката за двете петачета. Купил я и поел нататък. Пристигнал в друг град, гледа — щом хората наредят богата трапеза и я отрупат със скъпи ястия, веднага притичват огромни плъхове, нахвърлят се на трапезата и унищожават всичкото ядене. Хората ги пдят, бият ги и с тояги, и с пръчки — не, по никакъв начин не могат да се справят с плъховете.

Търговецът пуснал котката, тя се стрелнала и удавила всичките плъхове. Царят на този град много се учудил, никога още не бил виждал котка, и помолил търговеца да му я отстъпи. Търговецът се опрял:

— Не мога — котката е чужда, не е моя!

Не, царят не го оставял на мира:

— Вземай каквото искаш, купи на собственика друга котка, само ми остави тази.

Най-сетне склонили търговеца, дали му безчет бисери и скъпоценни камъни, натоварили всичко на магарета, на камили и го изпратили.

Търговецът закарал на жената на ратая цялото това богатство и рекъл:

— Твоят мъж го изпрати.

Не щели да му вярват нито жената на ратая, нито децата; струвало им се, че това е сън. Търговецът се върнал в къщи и казал на ратая:

— Видях вашите, здрави са всички. — Но не казал, че им е закарал такава богатство.

Изтекла и втората година, ратаят пак помолил да си уредят сметките, ала търговецът не искал да изпусне такъв честен и добър работник. И пак казал:

— Какво да ти дам — двадесет рубли според уговорката или две щастливи петачета?

Ратаят помислил и рекъл:

— Дай ми две щастливи петачета.

Търговецът отново тръгнал по търговия и взел със себе си двете петачета на ратая, за да ги предаде на семейството му, като ги затънал отделно в една книжка. Върви търговецът, гледа — в един град продават огледало, викат:

— Огледало за две петачета! Огледало за две петачета!

Търговецът купил огледалото за двете петачета на ратая и тръгнал нататък. Пристигнал във втори град, а в този град живеел един цар.

Царят се женел. Поканили и търговеца, като богат и знатен човек. Дошъл търговецът и гледа — облекли царя, пременили го, донесли му тас с вода и той се оглежда в нея, като в огледало.

Видял това търговецът, донесъл огледалото и го подал на царя. Царят се учудил:

— Какво е това?

Не знаел царят, че на света има огледала. Замолил търговеца:

— Отстъпи, отстъпи ми това огледало, вземи за него каквото искаш.

Търговецът отстъпил огледалото. За това огледало царят му дал несметни стоки и животни.

Търговецът закарал и това богатство на жената на ратая, привършил си работите, върнал се в къщи и казал на ратая си:

— Бях у вас, всички са здрави, занесох им, каквото поръча.

Само че пак не казал какво богатство им е закарал.

Минала и третата година. Ратаят решил да си върви при своите в къщи и помолил да си уредят сметките, а търговецът пак казал:

— Какво да ти дам: двадесет рубли според уговорката или две щастливи петачета?

— Две щастливи петачета — отговорил ратаят.

Търговецът се зарадвал и рекъл:

— Ела, ще те науча на три неща; ще ти свършат работа в живота, с добро ще ме споменаваш: първо — когато вършиш по пътя, каквото и да намериш, вдигни го, занеси го в къщи, зарови го до прага; второ — който и да те моли, не казвай, че знаеш откъде е то; и трето — на никого не откривай сърцето си.

Търговецът освободил ратая си, дал му много подаръци и на прощаване му казал още:

— Когато ти е трудно, съобщи ми, ще ти помогна.

Мъчно му било на сиромаша да напусне господаря си, ала много му се искало да види своите. Сбогувал се и си тръгнал.

Върви, гледа — на пътя се търкаля нещо пъстро. Не го вдигнал, забравил какво му казал добрият господар, а като отминал — спомнил си, върнал се и го вдигнал; гледа — змийска опашка, взел я, мушнал я в пазвата, занесъл я в къщи и я заровил до прага. Само че сиромашът не познал своя дом: на двора се издигала разкошна голяма къща. Влязъл и попитал:

— Какво е това, откъде е?

Разказали му, че търговецът им докарал толкова богатства.

Тогава ратаят разбрал, че търговецът го изпитвал, когато го питал колко иска за труда си, че не само по две петачета е отнасял на семейството му; разбрал, ала нищо не казал на хората си.

Всички му се радвали, милвали го, питали как е изкарал трите години на чуждото място. А сутринта, като станали, гледат — за една нощ до прага им израсла висока топола, цялата отрупана с бисери и скъпоценни камъни.

Жената попитала мъжа си:

— Какво е това, откъде е?

Мъжът не ѝ казал, скрил как и от какво е израсла тополата до прага им.

А в този град живеел един княз. Много завидял той, че сиромашът, бившият ратай, е забогатял толкова, че е облечен най-добре в целия град, че носи сребърен пояс, какъвто никой няма, и всички само него гледат и за него говорят. Решил на всяка цена да унизи честния и добър човек. Направил голям пир, поканил гости, а на слугите наредил:

— Не слагайте нито един нож на трапезата!

Седнали всички, поднесли им всякакво ядене — варено и печено, гледат гостите — на трапезата няма нито един нож! От всички страни се разнесли викове: „Нож, нож дайте!“

Станал тогава бившият ратай, извадил кинжала си и го подал на стопанина. Князът взел кинжала, погледнал го и казал:

— Какво е това? Кой ти е дал този кинжал? Това е кинжалът на баща ми, кога си го откраднал?

Засрамил бившия ратай, опозорил го пред всички гости. Но сиромашът не простил на княза обидата, подели спор и решили така: ако князът узнае от какво е и как е израсла онази скъпоценна топола — и кинжалът ще бъде негов, и всичко, което докосне три пъти с ръка, също ще бъде негово; ако не узнае — и кинжалът, и целият имот ще си останат на сиромаша.

Съгласили се, определили срок: ден, час — всичко уговорили.

Князът подкупил една бабичка-вещица и я пратил при жената на честния човек да разбере как и от какво е израсла тополата, научил я какво и как да говори, обещал ѝ много подаръци.

Вещицата отишла в щастливото семейство, поздравила стопанката със сладки думи, прикоткала я, заразпитвала я — от какво и как се е появила тополата.

Главата на стопанката се завъртяла от сладките думи на вещицата и тя обещала да научи всичко от мъжа си.

През нощта, когато всички заспали, жената започнала да пита мъжа си:

— Ако ме обичаш, кажи ми как израсна тополата?

— Остави ме, жено, не ми е до това сега, пък и защо ти е да знаеш. Не е твоя работа — казал мъжът.

— Как така — не е моя работа? Може би аз изобщо не съм ти жена, че не искаш да говориш с мен? Или съм ти враг, та толкова ми нямаш доверие?

Разсърдила се жената на мъжа си, скарала се с него, докарала го дотам, че го принудила да ѝ разкаже всичко, както си било.

Жената се зарадвала, замилвала мъжа си:

— Колко си добър и хубав, ето такъв мъж обичам.

Старата вещица пак дошла на гости. Пак така любезно и сладко заговорила на стопанката и я заразпитвала за тополата.

Жената ѝ разказала всичко, което изкопчила от мъжа си. Бабичката се зарадвала, затекла се при княза да му разкаже за сполуката си и да получи обещаната награда.

Князът узнал всичко, зарадвал се, зачакал кога ще пипне цялото богатство на бившия ратай и дори обещал на хитрата бабичка, че ще ѝ даде да обере един път скъпоценните камъни от тополата.

А сиромашът изпратил човек да каже на търговеца за бедата му. Търговецът за миг се приготвил и тръгнал да помогне на бившия си ратай.

Князът наумил, че търговецът дошъл и го настанил отделно, за да не би да помогне на своя човек. Ала търговецът надхитрил княза и не му позволил да напакости на ратая, който толкова честно му работил три години. Взел търговецът една котка, милва я и приказва, ама по-силно, за да го чува бившият ратай в съседната стая:

— Писано, нали ти казах да не откриваш на никого сърцето си? Слушай, писано, и запомняй: утре, като дойде князът и попита откъде е кинжалът, кажи му — разбойници убиха в гората баща ми и оставиха този кинжал в сърцето му, и ако кинжалът е твой, то, види се, ти си убиец и на баща ми. Писано, щом князът тръгне по стълбището и три пъти докосне перилата, блъсни го, отрежи му три стъпала с перилата, хвърли му ги и викни: ето ти всичко, което ти докосна три пъти, а повече нищо не ти се полага! Чу ли, писано, разбра ли?

Бившият ратай слуша търговеца и всичко запомня.

Настанало утрото. Князът се появил в определеното време. С него дошли и безброй хора — князът се бил изпохвалил на всички, че принудил ратая да му даде цялото си богатство. Взел князът в ръце скъпия кинжал и започнал:

— Слушайте всички, нека каже той — откъде има кинжала на баща ми, ако не го е откраднал?

Ратаят не му дал да се доизкаже:

— Моя баща го убиха разбойници, а този кинжал оставиха в сърцето му; види се, князът е бил убиецът на баща ми, щом кинжалът е негов!

Всички зашумели, заприказвали, спомнили си, че наистина разбойници убили бащата на сиромаша.

Князът разбрал, че работата му става лоша, че губи, втурнал се към къщата, затекъл се по стълбището и закрепял:

— Според уговорката този дом е мой и никой не може да ми го отнеме.

Ратаят блъснал княза, за миг отрязал три стъпала, хвърлил му ги и казал:

— Ето ти три стъпала, стигат ти, повече нищо не си заслужил!

Князът паднал, гледа — само три стъпала му останали. Всички хора го заобиколили, започнали да го ругаят, да го проклинат, че обвинявал честния човек в кражба, искал да го опозори пред целия народ и дори смятал да присвои богатството му. Уплашил се князът, онемял от срам и страх, забравил и за тополата, и за всичкото богатство, зачудил се как да си иде. Взели кинжала от княза, върнали го на собственика му.

А князът едва не потънал в земята от срам. Офейкал, без да се обръща.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.